

थिमी टाइम्स

THIMI TIMES WEEKLY

वर्ष १५ अङ्क २७ नै.सं. ११४२ चिल्लागा त्रयोदशी चैत्र १६ बुधवार, २०७८ 30 Mar. 2022 Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

स्थानीय निर्वाचनमा चनावी तालमेलको मोडल?

स्थानीय तहका जनप्रतिधिशरुको म्याद सकिए सँगै वैशाख ३१ गते स्थानीय तहको चुनावी कार्यक्रम निर्वाचन आयोगबाट तय भए लगत्तै प्रमुख राजनीतिक दलहरु स्थानीय तहमा आफ्ना दलको पकड बनाउनका लागि तयारीमा जुटेको छ।

यसै तयारीमा मा नेपाली कांग्रेसले सत्तारूढ पाँच दलीय गठबन्धनलाई सँगै लैजाने तयारी गरेको छ भने विपक्षी दल नेकपा एमाले पनि गठबन्धन बाहेकका दलहरूसँग तालमेल गरेर अगाडि बढ्ने रणनीतिका साथ अगाडि बढेको छ।

अहिले नेकपा एमालेको लागि एमालेबाट अलग भएर बनेको नेकपा समाजवादी र वामपन्थी धारकै अर्को पार्टी नेकपा माओवादीको साथ नपाउने भएपछि नेपाली राजनीतिमा नेपाली कांग्रेसको पल्ला भारी देखिएको छ। वास्तवमा नेपालको राजनीति वामपन्थीहरुको बाहुल्यता रही आएको विगतको निर्वाचन परिणामले पनि देखाइ सकेको छ। विगतको निर्वाचनमा वामपन्थी धारकै उकमत्तका कारण संघीय संसदमा दुर्गतिहाइको बहुमत सहितको कम्पुनिष्टहरुको सरकार बन्न सफल भएको थियो।

जसलाई जागाउन

नसक्दा अहिले संघीय सरकार देखि प्रदेशमा समेत नेपाली कांग्रेसले सरकारको नेतृत्व गर्न सफल भएको छ।

यही तथ्यका आधारमा २०७४ सालमा जितेका ठाउँ लिएर अन्यत्र भने गठबन्धन गर्दै चुनावमा जाने गृहकार्य कांग्रेसको छ। ७५३ तहमध्ये ०७४ मा कांग्रेसले २५३ तह मात्रै जितेको थियो।

पहिले जितेका सिट सुरक्षित राखेर अन्यत्र माओवादी केन्द्र, एकीकृत समाजवादी, जसपा र राष्ट्रिय जनमोर्चासँग चुनावी तालमेल गर्ने पक्षमा कांग्रेस छ।

बाँकी पेज ७ मा

स्वास्थ्य मन्त्रीद्वारा नेपाल कोरिया मैत्री अस्पतालको अनुगमन

भक्तपुर । स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्री विरोध खतिवडा र राज्यमन्त्री भवानीप्रसाद खापुडले मध्यपुरथिमी नगरपालिकाद्वारा सञ्चालित नेपाल कोरिया मैत्री नगरपालिका अस्पतालको अनुगमन गरेको छ। अस्पतालको आकस्मिक कक्ष, बहिरंग, अन्तरंग, ल्याव, प्रसुति वार्ड, पोष्ट अपरेटिभ

वार्ड, आईसियू, एनआईसियू लगायतको कक्षको अनुगमन गर्नुको साथै अस्पतालको सेवाका बारेमा विरामीसँग मन्त्रीद्वयले जानकारी लिनु भएको थियो।

अस्पताल व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष एवं नगर प्रमुख मदनसुन्दर श्रेष्ठले अस्पतालको सेवा, विगतको

बाँकी पेज ७ मा

नेपाल भाषा साहित्य नखःमा काठमाडौं र ललितपुर महानगर प्रमुख र कीर्तिपुरका प्रमुख उपप्रमुख सम्मानित

काठमाडौं । नेपालभाषा साहित्य नखः को अवसरमा काठमाडौं महानगर प्रमुख विद्यासुन्दर शाक्य, ललितपुर महानगर प्रमुख चिरिबाबु महर्जन, कीर्तिपुर नगरपालिका प्रमुख रमेश महर्जन र उपप्रमुख सरस्वती खड्का रिजाल सम्मानित भएका छन्। कीर्तिपुरको पांगा लाछिमा आयोजित दुई दिने साहित्य सम्मेलनका अन्तिम दिन शनिवार (चैत्र १२ गते)

विद्यालय तहमा स्थानीय भाषामा स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गरेर भाषाको महत्वलाई उजागर गरेकोले उनीहरुलाई सम्मान गरिएको आयोजकले जनाएको छ।

जनकवि दुर्गालाल श्रेष्ठ, नेपालभाषा एकाडेमीका भाइरस च्यान्सलर मल्ल के सुन्दर र नेपालभाषा टाइम्सका प्रकाशक रमेश स्थापितले महानगर प्रमुखद्वय

बाँकी पेज ७ मा

फिजियोथेरापी सेवाको होम सर्भिसको लागि सम्पर्क नं. ९८४९७३२६९७, ०१-६६३३६५२ मध्यपुर थिमी-४

भक्तपुरमा फोहर पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माणको कार्य सुरु

भक्तपुर । भक्तपुर हनुमानघाटमा फोहर पानी नगरपालिका-७ को बाँकी पेज ७ मा

पनौतीमा मौलिक घर निर्माणका लागि ३ देखि ११ लाखसम्म अनुदान

प्राचीन नेवार बस्ती पनौतीमा पुरानै शैलीका घर बनाइने भएको छ। पुरातत्व विभागले संरक्षित क्षेत्रभित्र राखेको उक्त क्षेत्रमा पुरानै शैलीका घर बनाउन पनौती नगरपालिकाले आर्थिक सहयोगसमेत गर्ने भएको छ।

नगरको मौलिकता कायम राख्न र नगरलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्ने आधार

म।प.द.ण.ड.अ.नु.स।र.घ.र.को.वा.हि.री.भा.ग.मा.क.क्रि.ट.का.स्.व.रूप.दे.खा.उ.न.बाँकी पेज ७ मा

निष्पक्षरूपमा मूल्यांकन गरी टिकट वितरण हुन्छ - सभापति थाप

भक्तपुर । नेपाली कांग्रेस भक्तपुरका जिल्ला सभापति दुर्लभ थापाले स्थानीय तहको निर्वाचनका लागि पार्टीले निष्पक्षरूपमा कार्यकर्ताको मूल्यांकन गरी टिकट वितरण गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गर्नुभएको छ।

नेपाली कांग्रेस चाँगुनारायण नगर ३ नं. वडा कार्यसमिति भौखेलले वडामा गठन भएका ८ वटा टोल कार्यसमितिका पदाधिकारी तथा सदस्यहरुको भेलामा सभापति थापाले वडा समितिले सर्वसम्मतरूपमा उम्मेदवार सिफारिस गर्न आग्रह गर्दै त्यसो हुन नसके पार्टीले कार्यकर्ताको योगदानको आधारमा निष्पक्ष तरिकाले मूल्यांकन गरी उम्मेदवार बनाउने बताउनुभएको हो।

सभापति थापाले

कांग्रेसका उम्मेदवारलाई ईमान्दारीताका साथ सबै कार्यकर्ता एकजुट भएर विजयी गराउनुपर्ने बताउनुभयो। “स्थानीय निर्वाचनका लागि वडाबाटै सर्वसम्मत उम्मेदवार चयन गर्नुस। त्यसो हुन नसके पार्टीले कार्यकर्ताको ईमान्दारी र योगदानको आधारमा टिकट दिनेछ,” उहाँले भन्नुभयो।

कार्यक्रममा नेपाली कांग्रेस वागमती प्रदेशका संसदीय दलका उपनेता एवं वागमती प्रदेशका भौतिक पूर्वाधार तथा निर्माण मन्त्री माननीय कृष्णलाल भँडेलले केपी ओलीका सरकार आफ्नै दम्भका कारण ढलेको बताउँदै जनताको जीवन रक्षाको लागि दिइने खोपमा पनि अघिल्लो सरकारले भ्रष्टाचार गरेको आरोप लगाउनुभयो।

बिस्का: जात्रा भव्य र सभ्य पार्न पहल

भक्तपुर । गत वर्ष कोभिड १९ कारण औपचारिकतामा सीमित भक्तपुरको प्रसिद्ध बिस्का: जात्रा यो वर्ष भने सभ्य र भव्य ढंगले मनाइने तयारीमा रहेको छ। जात्रालाई सभ्य र भव्य सँगै शान्तिपूर्ण र मर्यादित रूपमा सम्पन्न गर्न भक्तपुर नगरपालिकाले पहल शुरु गरेको छ।

नगरपालिकाले बिस्का: जात्रासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसँग बैठकबसी यस विषयमा छलफल शुरु गरेको हो। बैठकमा बोल्दै नगर प्रमुख सुनिल प्रजापतिले तुलनात्मक रूपले पछिल्ला वर्षमा भक्तपुरको बिस्का: जात्रा शान्तिपूर्ण रूपमा सम्पन्न हुँदै आएको स्मरण गर्दै जात्रासित

सम्बन्धित सरोकारवालाहरुले आ-आफ्नो जिम्मेवारी पूरा गरे जात्रा शान्तिपूर्ण ढंगले सम्पन्न हुने विश्वास व्यक्त गरे।

उनले आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरुको समेत उल्लेख्य उपस्थिति हुने र यो भक्तपुरको पहिचान संग समेत जोडेको जिकिर गर्दै बिस्का: जात्रा सञ्चालन मर्यादित बनाउन नगरपालिकाले कुनै कसर बाँकी नराख्ने स्पष्ट पारे। भक्तपुर नपाले सम्बन्धित सरोकारवाला निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी जात्रालाई अगाडि बढाउने उनको भनाइ छ।

बैठकबाट बिस्का: जात्रा २०७८/७९ मनाउने क्रममा बाँकी पेज ७ मा

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम : तीन वर्षमा सकियो १७ अर्ब

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको नाममा मनपरी खर्च गरेको पाइएको छ। आर्थिक वर्ष २०७५/७६ बाट पाँच वर्षको लागि भनि सुरु गरिएको प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमको नाममा हालसम्म १६ अर्ब ९३ करोड ९० लाख रुपैयाँ निकास तथा खर्च भइसकेको छ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमअन्तर्गत रोजगार पाउने अधिकांश दलका कार्यकर्ता रहेका छन्। रोजगार गरेवापत वैकिड च्यानलमार्फत रकम भुक्तानी गर्नुपर्नेमा दलका कार्यकर्तालाई सिधै रकम वितरण गरेको पाइएको छ।

रकम दलका कार्यकर्तालाई

सिधै वितरण गरिएको मात्र होइन ठूलो रकम प्रशासनिक कार्यमा खर्चसमेत गरिएको छ।

वितेका तीन आर्थिक वर्ष प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रममा कूल १९ अर्ब ७१ करोड रुपैयाँ बजेट विनियोजन गरिएको छ।

पाँच वर्षे कार्यक्रमको तीन वर्ष समाप्त भइसकेको छ। यस अवधिमा करिब १७ अर्ब रुपैयाँ निकास/खर्च हुँदा भइसक्दा पनि अधिकतम कार्यसम्पादन सूचकसँग सम्बन्धित क्रियाकलाप सुरु गर्नसकेको छैन।

कार्यक्रमले केही रोजगारी सिर्जना गरेको भए पनि कार्यक्रमको लक्ष्यको तुलनामा

५.४१ प्रतिशत मात्र प्रगति भएको छ। कार्यक्रम अन्तर्गत श्रमिकहरुलाई श्रमिक दुर्घटना वीमाविना नै काममा लगाएको पाइएको छ।

प. धा. न. म. न. त. री. रोजगार कार्यक्रममा भएका अनियमितता महालेखापरीक्षकको कार्यमूलक तथा विशेष लेखापरीक्षण प्रतिवेदन २०७८ मा औल्याइएको छ।

के हो प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम ?

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम पाँच वर्षका लागि तत्कालीन नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओली नेतृत्वको सरकारले सुरु

बाँकी पेज २ मा

डतभुलु अजिमाको १२ वर्षे नाच सुरु

काठमाडौंको नरदेवीमा रहेकी डतभुलु अजिमा (नरदेवी श्वेतकालीमाई) को नाच सुरु भएको छ। लिच्छविकालदेखि नचाईंदै

आएको १२ वर्षे डतभुलु अजिमा आइतबार भएको हो। डतभुलु अजिमा भनिने नरदेवीले

सवैको रक्षा गर्ने र असत्यमाथि जित्ने विश्वासका साथ नाच आयोजना हुँदै आएको छ। नाचमा कुमारी, भैरव, बाराही, गणेश, महालक्ष्मी, नारायणी, इन्द्रायणी, रुद्रायणी, ब्रह्मायणी, सिंघनी, व्याधिनी, करुणामय, महाद्यः, चण्डेश्वरी, कुमार, दैत्य, ध्वं र खिचा जस्ता देव र दैत्यका भूमिकामा देवदेवीहरू थिए।

नरदेवीको स्थापना गुणकामदेवको पालामा भएको मानिन्छ। देवीनाच पर्व भने अमर मल्लको पालामा शुभारम्भ भएको देखिन्छ। यिनै देवीले जगत उद्धारका निम्ति शक्तिस्वरूपाको दर्शन दिएको महान दिनका रूपमा हरेक वर्ष पाहाँचढेका दिन नरदेवीस्थित देवीको डबलीमा देवीनाच प्रदर्शन गरिने परम्परा छ।

यसैगरी, हरेक १२ वर्षमा विशेष देवीनाच पर्व चलाउने परम्परा छ। यसमा पाहाँचढेको पूर्वसन्ध्यामा प्राचिन भित्र शहरको देवी मार्ग अन्तर्गत मूलदेवीघरबाट आरम्भ भई नरदेवी, टेंगल, बागेंमुडा, असन, जनवहाल, इन्द्रचोक, हनुमानढोका दरबार, चिकमुगल, जैशिवेल, क्वहिति, भिमसेनस्थान, मरु काष्ठमण्डप, यटखा हुँदै पुनः देवीको मूलदेवीघरमा फिर्ति सवारी गर्ने चलन छ। त्यसपछि पाहाँचढेका दिन नरदेवी डबलीमा १२ वर्षे देवी नाच पर्व अन्तर्गतको पहिलो देवीनाच प्रदर्शन गरिन्छ।

यसरी १२ वर्षे देविनाच पर्व आरम्भ भएपछि काठमाडौंका विभिन्न प्राचिन डबलीका साथै मल्लकालिन राज्यहरू ललितपुर, कीर्तिपुर, भक्तपुर, बनेपाका प्राचिन दरबारस्थित मूल डबलीमा यो देवीनाच प्रदर्शन गर्नुपर्ने परम्परा छ।

मोबाइल, कम्प्युटर जस्ता विद्युतीय

उपकरणहरूले आखामा पार्ने असर र निदानका

– डा सुजाता भण्डारी

आजकल प्रविधिको युगमा कोही पनि यसबाट अलग रहन सक्दैन। चाहे त्यो बालबालिका, युवा वा बुद्धबुद्ध। एक किसिमले भन्नु पर्दा प्रविधि बिना जीवन असम्भव नै छ। यस्तैमध्ये हरेक दिन मैले ओपिडीमा सामना गर्ने प्रश्नहरूमा पहिलो नम्बरमा आउने गर्छ – “विद्युतीय उपकरणहरू (मोबाइल, ल्यापटप, ट्याब लगायत) का स्क्रीनको अत्याधिक प्रयोगले बालबालिकाका आँखामा के कस्ता असरहरू पछ्याउँछन् र यसलाई रोकथाम गर्ने उपायहरू के-के हुन् ?”

१. कम्प्युटर भिजन सिन्ड्रोम

हाम्रो आँखाले प्राकृतिक रूपमा आँखा फिमफिम गर्ने प्रकृत्यामा लामो समय सम्म एकनासले विद्युतीय उपकरणहरू (मोबाइल, ल्यापटप, ट्याब) हेर्दा ह्रास आउँछ। त्यसले गर्दा आँखामा थकान हुने, आँखा सुख्खा हुने, एउटा चीज/वस्तुलाई हेर्दा दुई वटा देखिने, टाउको दुख्ने, रिंगटा लाग्ने हुन्छ, जसलाई हामीले कम्प्युटर भिजन सिन्ड्रोम भन्छौं।

२. आँखाको मांशपेशीको लचकता तथा दृष्टिमा ह्रास आउनु अत्याधिक विद्युतीय उपकरणहरू (मोबाइल, ल्यापटप, ट्याब) को प्रयोगले बच्चाहरूको दुरदृष्टिमा समस्या हुन सक्छ। हाम्रो आँखाले नजिक हेर्दा कालो नानी भित्रतिर जाने र टाढा हेर्दा यो सामान्य सिधा अवस्थामा आउनु पर्छ। अत्याधिक स्क्रीन हेर्दा कालो नानी टाढा जाने प्रकृत्यामा ढिला हुन जाने र डेढोपना समेत देखिन सक्छ। यो समस्या छोटो अवधिको हुन्छ र स्क्रीन समय कम गर्दा फेरि सामान्य अवस्थामा आउन सक्छ।

३. टाढा नदेख्ने समस्या

अत्याधिक विद्युतीय उपकरणहरू (मोबाइल, ल्यापटप, ट्याब) को प्रयोगले बच्चाहरूमा टाढा नदेख्ने समस्या पनि हुने सर्वेक्षणहरूले देखाएको छ। कोरोना महामारीको बेलामा भण्डे एक डेढ वर्ष अनलाईन कक्षा हुनु र यस्ता खालका बालबालिकाको अत्याधिक चाप आँखा अस्पतालहरूमा हुनुले पनि यस कुराको थप पुष्टि गर्छ। त्यसैले बच्चाहरूलाई घरबाट बाहिर निस्केर खेल्ने खेलहरूमा प्रोत्साहित गर्ने अभिभावकहरूको जिम्मेवारी हुन्छ।

अब हामीले हाम्रो बालबालिकालाई यस्ता समस्याबाट कसरी जोगाउने त ?

कम्प्युटर त आजको दुनियाँमा अपरिहार्य वस्तु नै बनिसकेको छ। सम्पूर्ण शिक्षा प्रणाली नै कम्प्युटराईज्ड भई राखेको अवस्थामा यसमा रोक लगाएर हामीले हाम्रो बालबालिकाको व्यक्तित्व विकासमा रोक त लगाई राखेको छैनौं?

अब हामी स्क्रीनलाई सावधानी पूर्ण कसरी प्रयोग गर्न सकिन्छ, त्यसको बारेमा चर्चा गरौं।

यसमा विद्युतीय उपकरण प्रयोगकर्ताहरूले प्रत्येक २० मिनेट स्क्रीन हेरिसकेपछि २० फिट परको वस्तु २० सेकेण्ड सम्म हेर्ने र २० पटक आँखा फिमफिम गर्ने (यो नियम ठूलो मान्छेमा पनि लागु हुन्छ)। यसो गर्नाले आँखालाई सामान्य अवस्थामा आउन मद्दत गर्छ।

स्क्रीनको आकार र दुरी

जति सानो विद्युतीय उपकरण (मोबाइल, ट्याबलेट, ल्यापटप) को स्क्रीन भयो त्यति नै यसमा आँखा केन्द्रित गर्न गाह्रो हुन्छ। बालबालिकालाई मोबाइल, ट्याबलेट भन्दा ल्यापटप, कम्प्युटरमा काम गर्न दिने। कति दुरीमा स्क्रीन राख्ने त भन्दा यसमा पनि १(२)१० नियम प्रयोग हुन्छ। जस्तै:

मोबाइल, ट्याबलेट १ फुट भन्दा टाढा राख्ने।

ल्यापटप, कम्प्युटर २ फुटभन्दा टाढा राख्ने।

टेलिभिजन - १० फुटभन्दा टाढा राख्ने।

यस बाहेक स्क्रीनको उज्याला/चमक कम गर्ने र ब्लू फिल्टर प्रयोग गर्न पनि सकिन्छ।

३. कति समयसम्म बालबालिकाहरूलाई स्क्रीन हेर्न दिने?

अमेरिकन एकेडेमी अफ पिडियाट्रिक अप्थलमोलोजीले दिएको सुझाव अनुसार

१. १८ महिना भन्दा मुनिका बालबालिकालाई नदिने।

२. १८ महिनादेखि माथि र २ वर्ष मुनिका बालबालिकालाई आफ्ना अभिभावक र आफन्तजनसंग भिडियो गफ गर्न सकिनेछ।

३. २ वर्ष देखि माथि र ५ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरूलाई अभिभावकहरूले १ घण्टा भन्दा बढी मोबाइल, ट्याबलेट प्रयोग गर्न नदिने।

४. ५ वर्ष भन्दा माथिका उमेर समूहकाले स्कूलको काम बाहेक २ घण्टा भन्दा बढी मोबाइल, ट्याबलेट, ल्यापटप प्रयोग नगर्ने।

सेन्टर्स फर डिजिज कन्ट्रोल एन्ड प्रिभेन्सन दिएको सुझाव अनुसार

८ वर्ष देखि १० वर्ष सम्म - ६ घण्टा/प्रति दिन

११ वर्ष देखि १४ वर्ष सम्म- ९ घण्टा/प्रति दिन

१५ वर्ष देखि १८ वर्ष सम्म- साढे ७ घण्टा/प्रति दिन

अभिभावकको दायित्व

१. प्रत्येक बच्चाको स्कूल जाने उमेरमा अनिवार्य रूपमा आँखा जाँच गर्ने।

२. अत्याधिक स्क्रीन प्रयोगले माथि भने जस्तै समस्याहरू हुने हुनाले आफ्ना बालबालिकालाई घरबाट बाहिर खेल्ने खेलहरू खेल्न प्रोत्साहन गर्ने।

३. गृहकार्य गराउँदा अभिभावकहरू आफैँ मोबाइल फोनमा व्यस्त नहुने।

४. धेरै भन्दा धेरै समय आफ्ना बालबालिकासंग बिताउने, ता कि उनीहरूलाई विद्युतीय उपकरणहरू (मोबाइल, ट्याबलेट, ल्यापटप) स्क्रीनको जरुरत कम परोस्।

-(बाल नेत्र विशेषज्ञ डा सुजाता भण्डारी गेटा आँखा अस्पताल कैलालीमा कार्यरत छिन्)। -स्वास्थ्य खबरबाट

दुर्लभ पक्षी चिरकालिज लोप हुने अवस्थामा

दुर्लभ मानिने चिरकालिज पछिल्ला केही वर्षयता उचित वातावरणको अभावका कारण लोप हुने अवस्थामा छ। केही वर्षअघिसम्म यहाँका उच्च पहाडी भेगमा प्रशस्तै सङ्ख्यामा पाइने चिरकालिज पछिल्लो समय मुस्किलले देख्न पाइन्छ। अवैधरूपमा चोरी शिकारी, वनजङ्गलमा आगलागी, वासस्थानको ह्रास र जनचेतना अभावका कारण यो पक्षी लोपोन्मुख अवस्थामा पुगेको हो।

बिहान सूर्योदय हुनुभन्दा अगाडि र साँझमा सूर्यास्त भएपछि दिनको दुईपटक मात्र चिरचिर गरेर कराउने भएकाले यसलाई चिरकालिज भनिएको हो। चिरकालिजको अवस्था, वासस्थान, सङ्ख्या र लोप हुनाको कारणबारे अनुसन्धान भने हुन सकिरहेको छैन। ‘क्याट्स वालिच’ वैज्ञानिक नाम रहेको यस पक्षीलाई अङ्ग्रेजीमा चिरफेजेन अर्थात् नेपालीमा चिरकालिज र सुदूरपश्चिममा चेडु चराको नामले चिनिने गरिएको पाइन्छ।

यो पक्षी नेपाल वन्यजन्तु संरक्षण ऐनमा संरक्षित पक्षीको सूचीमा सूचीकृत छ। नेपालमा यो पक्षी समुद्री सतहबाट एक हजार ४०० मिटरदेखि तीन हजार ६०० मिटरसम्मको भू-भागमा पाइने लामो समयदेखि पर्वतमा वनजङ्गलको

क्षेत्रमा काम गर्दै तत्कालीन डिभिजन वन अधिकृत हरिशचन्द्र सापकोटाले बताउनुभयो। नेपालका विभिन्न जिल्लामा दुईदेखि तीन हजारको हाराहारीमा रहेको यो पक्षी पर्वतका उच्च पहाडी क्षेत्रमा देखिन्छ। उत्तरी पर्वतको शालिजा, लेखफाँट, हम्पालको लेकलगायत पञ्चासेको लेक, डहरेदेउराली, गोर्ल्याङ र चिसापानीलगायतका जङ्गलमा पाइने उनले बताए।

सामान्य कालिजजस्तै यो तल्लो तटीय क्षेत्रमा पाइँदैन। उनले भने, “यो चरा झट्ट हेर्दा कालिजको पोथीजस्तै देखिए पनि कालिज र चिरकालिजमा धेरै भिन्नता रहेको पाइन्छ।” यो कालिजको भालेको पुच्छर लामो, आँखाको रङ पनि रातो हुने, शरीरमा सेतो थोप्लामा कालो बुझा हुन्छ भने आकारमा पोथी भालेभन्दा सानो र पुच्छर पनि छोटो हुन्छ। यसले विशेषगरी चैतदेखि जेठसम्म मात्रै फुल पार्ने र बच्चा कोरल्ने गरेको अनुसन्धानकर्ताहरूको भनाइ छ।

यो पक्षी मुख्यगरी मध्यपहाडको माथिल्लो भेगका जङ्गल नभएको खुला भिर, खरवारी र अलिअलि झाडी भएको ठाउँमा पाइने गर्छ।

भिरमा नै वासस्थान बनाउने यो पक्षीले

एक पटकमा सात देखि १५ वटासम्म फुल पार्ने गरेको अनुसन्धानकर्ताहरू बताउँछन्। चिरकालिज नेपालमा मुख्यगरी अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र, ढोरपाटन शिकार आरक्ष र रारा राष्ट्रिय निकुञ्जका साथै संरक्षित क्षेत्रभन्दा बाहिर पर्वत सँगै म्याग्दी र बागलुङ तथा कर्णाली तथा सुदूरपश्चिम क्षेत्रमा पाइने अनुसन्धानबाट देखिन्छ। पर्वतमा यो कालीगण्डकी नदि, मोदीखोला र पातीखोलाको किनारमा पनि पाइएको वन अधिकृत सापकोटाले बताए।

राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐनले २०२९ मै यसलाई लोपोन्मुख प्रजातिका रूपमा सूचीकृत भए पनि यस क्षेत्रमा यसको थप अनुसन्धान र खोज हुन नसकेको वन डिभिजन कार्यालयका सहायक प्रमुख केशव पुडासैनीले बताए। उनले भने, “यस्ता खोज तथा अनुसन्धानको काम राष्ट्रियस्तरबाटै सञ्चालन हुन जरुरी देखिन्छ।”

समुदायबीच सचेतता कार्यक्रम, चोरी शिकारी नियन्त्रण, वासस्थानको संरक्षण तथा वासस्थानबीचको बाटो निर्माणका साथै थप अनुसन्धान गर्ने हो भने यो पक्षीको संरक्षण गर्न सहज हुने पुडासैनीले बताए। उनले पर्यापर्यटनको विकास जैविक विविधताको संरक्षण र लोपोन्मुख आनुवांशिक जन्तुको संरक्षणका लागि पनि चिरकालिजको संरक्षण हुनुपर्नेमा जोड दिए। पछिल्लो समय गण्डकी प्रदेशको उद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरण मन्त्रालयको वन विभागले रैथाने वनस्पति तथा चराचुरुङ्गी एवं कालिज प्रजातिको खोज, अनुसन्धान र संरक्षणका लागि कार्यक्रम ल्याउने तयारी गरेको छ।

गण्डकी प्रदेशका सबै जिल्लामा कालिज प्रजातिको संरक्षणका लागि सरकारले पहल गर्ने योजना बनाएको पूर्वउद्योग, पर्यटन वन तथा वातावरणमन्त्री विकास लम्सालले जानकारी दिए। संरक्षण गर्नुपर्ने कुन प्रजाति छ, त्यसलाई संरक्षण गर्ने र ठूलो सङ्ख्यामा पाइने कालिजलाई व्यावसायिक हिसाबले प्रवर्द्धन गर्ने गरी सुरुमा अध्ययन, अनुसन्धानलाई अधि

बढाइएको उनको भनाइ छ।

थिमि टाइम्स साप्ताहिक
- माता पिताको समुचित सेवा, सर्वप्राणीप्रति आदरभाव तथा सत्यता सर्वोत्तम सिद्धान्त हुन । यी धर्म गुणको वृद्धि निरन्तर हुनुपर्दछ । - सखाट अशोक
वर्ष १५ अङ्क २७ ने.सं. ११४२ चिल्लागा त्रयोदशी २०७८ चैत्र १६ बुधबार 30 Mar. 2022 Wednesday

सम्पादकीय
भ्यू टावर निर्माण देश बिकासको मेरुदण्ड हो । स्थानीय तहको निर्वाच न जिकिंदै गर्दा विभिन्न दलका शीर्षस्थ नेताहरु देश दौडाहामा व्यस्त छन् । नेताहरुले स्थानीय तहमा निर्माण गरिएका ‘ भ्यू टावर’हरु तैँछ्छाड मछ्छाड गर्दै उदघाटन गरेका समाचारहरु सामाजिक संजालमा ‘भाइरल’ बनेका छन् । सामाजिक सञ्जालमा पनि यो बहसको विषय बनेको छ । नेकपा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष प्रचण्डले रोल्पामा ६ करोड १० लाख ६५ हजार रुपैयाँको लगानीमा निर्माण भएको ‘भ्यु टावर’ उद्घाटन गरेपछि अहिले ‘भ्यू टावर’का बारेमा राज्यका विभिन्न तहबाट बजेट विनियोजन गरेर निर्माण भएका टावरहरुका बारेमा आलोचना सुरु भएको छ । नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीले पनि निकै गर्वकासाथ रुपन्देहीको तिलोत्तमामा करिब १४ करोड रुपैयाँ लागतमा बनेको ‘भ्यू टावर’ उद्घाटन गरेका छन् । ओलीले ‘भ्यू टावर’ बनाउने काम एमाले सरकारमा आएपछि सुरु भएको पनि बताए । उनको भाषण सुन्दा यस्तो लाग्थ्यो कि अव देश विकासका अन्य पूर्वाधारहरु सबै निर्माण भइसकेका छन् र जनताका आधार भूत आवश्यकताहरु सबै पुरा भइसकेका छन्, बाँकी काम भनेको डाँडामा ‘भ्यू टावर’ ठड्याउन मात्र हो ! ती टावर बनाउने रकम किसानले उत्पादन गरेका फलफूल तथा तरकारी राख्नका लागि चिस्यान केन्द्रहरु, सिँचाई कुलोहरु, ग्रामिण सडकको स्तरोन्ती, विद्यालय भवनहरु, अस्पतालका उपकरणहरु लगायतका अत्यावश्यक वस्तुमा लगाउन सकेको भए राम्रो हुने स्थानीयहरुको गुनासो सुनिन्छ । अन्धभक्त तरिकाले आफू समर्थित दलको नेताले उद्घाटन गर्दैमा त्यो महान कार्य हो भन्नेहरु नै देश विकासमा बाधा पुर्याउने तत्वहरु भएको उपस्थित समूदायहरुको भनाई छ । नेपालका विभिन्न स्थानहरुमा चार दर्जनभन्दा बढी यस्ता ‘भ्यू टावर’हरु रहेको तथ्यांकले देखाउँछ । ती टावरहरु निर्माणमा राज्यकोषबाट करोडौँ रकम भ्रटाचार भएको आशंका पनि उत्तिकै रुपमा गरिएको छ । त्यस्तै काठमाडौँमा समेत भ्यू टावरको रुपमा अरबौँको लागतमा निर्माण भएको धरहराको प्रतिरुपले पनि ओली सरकारले गरेको बिकासको पूर्वाधारको प्रतिकको रुपमा व्याख्या गरेको थियो । अहिले नेपालमा देश बिकासको पहिलो प्राथमिकता नै टावर निर्माण हो । देशको अत्यावश्यक बिकासको मेरुदण्ड नै टावर भएको छ । देश विकास गर्ने हो, ‘भ्यू टावर’ पनि बनाउने हो, समाजवाद पनि ल्याउने नै हो । तर नेपाल जस्तो अल्पविकसित देशका लागि ‘भ्यू टावर’ अहिलेको आवश्यकता भित्र पर्छ कि पर्दैन ? यसबारे तीनै तहका सरकार, दलका नेताहरु, राष्ट्रिय योजना आयोगलगायत सरोकारवाला

गठबन्धन यात्राका आयाम
- डा. शोभाकर पराजुली गठबन्धन अहिले नेपाली राजनीतिको यथार्थ बनेको छ । गठबन्धन भन्ने बित्तिकै कतिपयले त्यसलाई बाध्यता र कतिपयले त्यसलाई आवश्यकताका रुपमा हेर्छन् । राजनीतिक दलहरु कुनै खास उद्देश्य प्राप्तिका लागि केही आधारहरु तय गरी सहयात्रा गर्न सहमत हुन्छन् । त्यसलाई सामान्यतः गठबन्धनको राजनीतिका रुपमा हेरिन्छ । नेपाली राजनीतिमा गठबन्धनको प्रयोग नवीन होइन । २०४६ सालको जनआन्दोलन नेपाली कांग्रेस र तत्कालीन वामपन्थी शक्ति एकजुट भएर नगरेको भए त्यो किमार्थ सफल हुँदैनथ्यो । पंचायतकालभरी नेपाली कांग्रेसभित्र लामो समयसम्म गन्थन मन्थन हुँदै रहे कि कम्युनिष्टहरूसँग संघर्ष यात्रा गर्ने कि नगर्ने ? २०४६ साल पश्चातको विभिन्न घुम्तीमा सरकार निर्माण गर्दा गठबन्धन बाध्यता भएर आयो । गठबन्धन कुनैबेला बाध्यता र कुनैबेला आवश्यकता बन्न पुग्यो, त्यसको अत्यन्त मसिनो अन्तर छ । माओवादीको आतंक फैलिँदै गैराख्दा र त्यसको ओतमा ज्ञानेन्द्र शाहको निरंकुश शासक बन्ने महत्वाकांक्षा टुसाउन थाल्दा नेपाली कांग्रेसका अग्ला नेता गिरिजाप्रसाद कोइरालाले गठबन्धनलाई राष्ट्रिय आवश्यकताको रुपमा परिभाषित गर्नुभयो । त्यो परिभाषाप्रति राष्ट्रिय र अन्तरराष्ट्रिय बुझाइ अत्यन्त उन्नत र दरिलो बन्न पुग्यो । जन आन्दोलन ऐतिहासिकरुपमै नेपालको कुना काप्चासम्म स्पन्दित भएर आयो । माओवादीहरू यस प्रयत्नका प्रति निहुरे र उनीहरु शान्ति प्रकृयामा आए । छोटो अवधिमा ज्ञानेन्द्र शाह पदमुक्त भए र सदियौँ पुरानो राजसंस्था ढल्यो । त्यसपछि नयाँ राजनीतिको बिहानीमा नव नेपालको नारा गुञ्जायमान हुँदा शान्ति प्रकृयाको कार्यान्वयन, अन्तरिम संविधान निर्माणका कार्यहरुका लागि सर्वदलीय संयन्त्रहरु बने । नेपाली राजनीतिमा यो सर्वथा नवीन र मौलिक प्रयोग थियो । यो तत्कालीन समयमा राष्ट्रिय आवश्यकता थियो । संविधान २०७२ कोर्न सफल हुनुमा गठबन्धन संस्कृतिकै विस्तारित रुप थियो । संविधान कार्यान्वयनका लागि भएको निर्वाचन पश्चात खड्गप्रसाद शर्मा ओलीको नेतृत्वमा बनेको सरकार शक्तिमा यति लडियो कि लोकतान्त्रिक लोकमार्गका सबै मूल्य चिन्हहरु भत्काउँदै लगे । निर्वाचित अधिनायक भोग्नुपर्ने डर नेपाली जनमानसमा व्याप्त भयो । यस्तो अवस्थामा नेपाली कांग्रेसका सभापति शेरबहादुर देउवाले फेरि एउटा ऐतिहासिक संकल्प लिनुभयो र ओली तन्त्रलाई ढाल्नुभो । त्यसका लागि उहाँले फेरि केही वामपन्थी शक्तिहरुलाई आफ्नो नेतृत्वमा हिँडाउन थाल्नुभएको छ । त्यसको सोभो अभिप्राय चालु संविधानलाई जोगाउने, संविधानप्रतिको जनभर ोसालाई फराकिलो बनाउने , संवैधानिक संस्थाहरुको स्वतन्त्रतालाई अक्षुण्ण बनाउने हो । व त म ा न नेपाली कांग्रेसको नेतृत्वको सरकारमा यही गठबन्धन तालमेल मिलाउन नेपाली कांग्रेस हैसियतभन्दा कम आकारमा मन्त्रिमण्डलमा छ । अबै पनि प्रधानमन्त्री देउवा केही अन्य दलहरुलाई मन्त्रिमण्डलमा ठाउँ दिन प्रतिवद्ध हुनुहुन्छ । अहिलेको मुख्य राष्ट्रिय कार्यभार संविधानको कार्यान्वयन, वर्तमान संघीय लोकतान्त्रिक पद्धतिलाई आम नेपालीको समृद्धिमा अनुवाद गर्ने नै छ । यो काम कुनै एउटा दल विशेषले गर्न सक्दैन । अहिलेको गठबन्धन यात्रा जनआन्दोलन २०६२।०६३ कै उपल्लो रुप हो । यस्तोमा संविधानको यात्रा सकुशल पार गर्ने विभिन्न जटिल मुद्दाहरुको निरुपण जरुरी छ । नेपालका नागरिकको भविष्यमा प्रगति र सम्पन्नता लेखिएको छ । तर, कुराकुदैँ आधुनिक युगका ७० वर्ष गुज्रिसके । आज त्यस्तो प्रगति र सम्पन्नताका लागि संविधानको स्वीकार्यताको दायरा फराकिलो बनाउने, क्षेत्रीय तनावहरुलाई न्यून गर्ने र राजनीतिक स्थिरता पूर्व शर्तका रुपमा रहेका छन् । यी शर्त पूरा हुने नहुने कुरा गठबन्धनको चाल र चरित्रमाथि निर्भर गर्छ । यो संविधान नेपालको राष्ट्रिय एकताको प्रतीक हो । यसलाई यसै अनुकूल आम नेपालीले भरोसा गरुन् । यसका लागि यही संवैधानिक यात्रा मार्फत् सम्पन्नताको सुनिश्चित यात्रालाई अधि बढ्न आवश्यक छ । गठबन्धन यात्राका बारेमा कतिपय सवालहरुलाई कार्पेट मुनि लुकाएर राखिएको छ । नेपाली कांग्रेसका शक्तिशाली सभापति एवं

एउटै “बस्तु” बनाउनु छैन । मेल्टिंग पटको सिद्धान्त कांग्रेस कम्युनिष्ट गणबीच काम लाग्दैन । यति बेला कांग्रेसको विशिष्ट पहिचान जोगाउन उपयुक्त हुन सक्छ ।

अहिले दुईटा अवस्था छ- एउटा सरकार सञ्चालन र अर्को निर्वाचन । सरकार सञ्चालनका लागि कम्युनिष्ट घटक दलसँगको सहयात्रा पूरै अप्रासङ्गिक हुने भन्नेचाँहि होइन । केपी शर्मा ओली बुढो बाघजस्तै सुनको बाला लिएर सत्ता राजनीतिको उपल्लो डिलमा बसिरहेका छन् ।

उनले कुनै पनि बेला ग्रेटर कम्युनिष्ट एलाइन्सको भूराजनीतिक तुरुप फाल्न सक्छन् । संसदीय लोकतन्त्रमा सदनभित्रका कुनै पनि दलले आफूलाई सत्ताको अंशियार बनाउने रणनीति बनाउन सक्छन् । यही त लोकतन्त्रको विशेषता हो ।

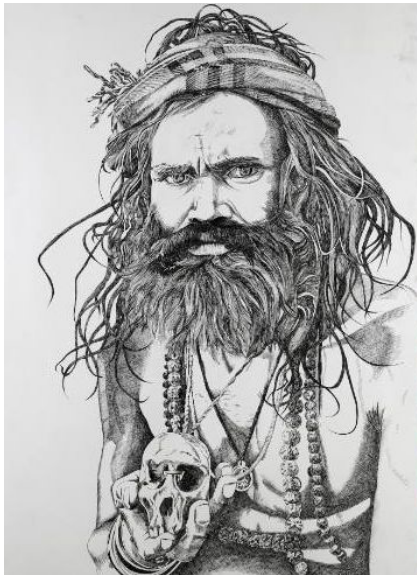
तर, ओली एउटा दल विशेषका प्रमुख मात्र होइनन् । बरु उनी प्रवृत्ति हुन् । यो लोकतन्त्र विरोधी प्रवृत्ति हो । त्यसलाई रोक्न नेपाली कांग्रेसले समावेशी लोकतन्त्रलाई एक ठाउँमा गोलबन्द गराउन जरुरी छ । प्रधानमन्त्री देउवाले सम्भवतः यही चाहेका हुन् ।

नेपाली कांग्रेसले लोकतन्त्र जोगाउने कित्ताका बीच अन्तरदलीय छलफल गर्न जरुरी छ । यस्ता छलफलहरुमा कल्चरल ग्याप प्रशस्तै आउने गरेको छ । यस्ता छलफलहरु प्रायः सरकारका गति र मतिका बारेमा हुन्छन् । कम्युनिष्ट दलहरु कांग्रेसमाथि दबाव दिएर जहिले पनि केही भार्न चाहन्छन् । यसले लोकतन्त्रलाई हित गरिराखेको छैन ।

निश्चित रुपमा गठबन्धन भनेको एक प्रकारको सम्झौता हो । त्यसकारण यो दबावकारी हुन सक्दैन, स्वेच्छिक हुन्छ । यो कसैमाथि लादन सकिदैन, लादन मिल्दैन । गठबन्धन सबै समस्याका समाधानको रामवाण भने कदापि होइन ।

गठबन्धनका नाउँमा सरकारमा नेपाली कांग्रेस कत्तिको लचिलो हुने त्यसको ध्यान त दिनैपर्छ । तर यो गठबन्धनलाई एउटा ऐतिहासिक र अत्यन्त ठूलो संगठन भएको नेपाली कांग्रेसले निर्वाचनमा लाने कि नलग्ने ? यसबारे आम कांग्रेसीले के सोचिराखेका छन् ? यसको हेक्का राख्नेपर्छ । – रातोपाटीबाट

नागा बाबाको जीवन-दर्शन

– वसन्त महर्जन

शिवरात्री पर्वको सन्दर्भमा नागा बाबाहरुलाई लिएर नकारात्मक टिप्पणी हुन्छन् । नागा बाबाहरु काठमाडौँस्थित पशुपतिनाथ मन्दिरमा विशेषतः भारतबाट आउँछन् र नाङ्गै बस्ने वा सहर बजारमा हिँड्नु पनि गरिदिनाले यिनीहरुप्रति समाज अलि नकारात्मक भएको पाइन्छ । भाड धतुरो सेवनले त्यो नकारात्मक सोचाइलाई थप बल दिन्छ । यस अवस्थामा यिनलाई किन मान सम्मान दिनु परेको वा प्रतिबन्ध नै लगाइदिनु पर्छ भन्ने मन्तव्य प्रकट हुन थालेको बुझिन्छ ।

समग्रमा हिन्दू धर्म भनिए पनि यो अनेकौँ सम्प्रदाय र उपसम्प्रदायहरुको समुच्च नाम हो । यसमा एउटा शैवधर्म पनि हो । मूलतः शैवधर्मसँग सम्बन्धित शिवरात्री पर्व आजभोलि शैवका अतिरिक्त वैष्णव लगायत अन्य हिन्दू सम्प्रदायले पनि आत्मसात गरिसकेको अवस्था छ । शैवधर्मका अनेकौँ उपसम्प्रदायमा पाशुपत, शैव, कापालिक, कालामुख, लंगायत आदि हुन् र यिनीहरु आ-आफ्नै ढंगले शिवको आराधना गर्दछन् । यिनै आराधना वा उपासनाका विधिमा नाङ्गै हिँड्नु पनि एउटा हो ।

शैवधर्मका सम्प्रदायहरु छुट्टाछुट्टै मूल्य र मान्यताअनुसार अस्तित्वमा छन् । छोराछोरी दुवैको उपनयन संस्कारपछि यज्ञोपवीत (जने) को बदलामा ‘शिवलिंग’ धारण गर्ने लंगायत हुन वा खप्परमा भोजन गर्ने कालामुख, नशा सेवन गर्ने तथा श्मशानमा विचरण गर्ने कापालिक, सबैका आआफ्नै विशेषता छन् । आफ्नै मूल्य, मान्यता, विश्वास र दर्शनअनुसार साधनामा लागेका सम्प्रदायमा पाशुपत सम्प्रदाय अन्यभन्दा अलि फरक छ । शारीरिक रुपमा निर्वस्त्र हुनु, शरीरमा खरानी लेपन गर्नु र खरानीमै सुत्नु, ओठ र घाँटीको मद्दतले हा हा गरी कराउनु, जिब्रोको सहायताले साँढेको जस्तो आवाज निकाल्नु, लर्खराउँदै हिँड्नु, अज्ञानीजस्तो घृणित व्यवहार गर्नु, निरर्थक कुरा पनि गर्नु, कुनै सुन्दरी युवतीलाई देखेर श्रृङ्गारिक हावभावमा आफूलाई प्रेमासक्त देखाउनु आदि अन्य समाजका लागि अराजक र अपाच्य प्रवृत्ति हो भने यही कुरालाई यो सम्प्रदायको मुख्य पहिचान वा साधनाको रुपमा लिन सकिन्छ ।

यिनीहरुमाथि नियन्त्रण गर्नु पर्ने धारणा विगतमा यदाकदा मात्रै सुनिए पनि अचेल पत्रपत्रिका तथा सामाजिक छलफलको विषय बन्न पुगेको छ । यसो हुँदाहुँदै पनि नांगा बाबाहरुमाथि नियन्त्रण नभएर पशुपति विकास कोषबाट संरक्षण र सहयोग भइरहेको छ । उपहार दिने परम्परा निर्वाह हुँदै आइरहेको छ । यो सम्प्रदायमाथि अतीतमा पनि यस्तै नकारात्मक धारणा राख्नेहरु नभएका होइनन् तर पनि सम्मान प्रकट गर्दै आइरहेको अन्तरवस्तुलाई नबुझी हठात् कुनै निर्णय लिनु अनेक दृष्टिले घातक सिद्ध हुनसक्छ ।

नांगा बाबाहरु सर्वसाधारण वा

सामाजिक जीवन व्यतिरि गरिरहेका छैनन । असामाजिक हुन् । घरबार सबै छाडेर एउटा निश्चित मूल्य, मान्यता र दर्शनअनुसार साधनाको पथमा हिडेका हुन् । विचार र दर्शनको भिन्नतासँगै साधना पद्धति पनि भिन्नै हुनु स्वाभाविक कुरा हो । आ-आफ्नो पद्धति नै सही र अन्य पद्धति गलत रहेको दृष्टिकोण प्रायःमा पाइन्छ । यस्तो मनोमालिन्य र द्वन्द्वको वातावरण सिर्जना गरिदिन्छ । सकिन्छ भने आफ्नो साधना पद्धतिको उपादेयता सिद्ध गरी अरुलाई आकर्षित गर्ने हो, अरुको साधनापद्धति माथि नकारात्मक टिप्पणी गर्दै र धावा बोल्दै हिँड्नु हुन्न । निषेधको बाटो अवलम्बन गर्नु वा त्यस्तो सोच राख्नाले चिन्तन मनन तथा स्वतन्त्र अभ्यासमा बाधा पर्दछ ।

नांगा बाबाहरु निर्वस्त्र हुन्छन्, नानाभातीका अचम्म लाग्दा शब्दहरु बोलेर अनेक उजंग गरेर हिँड्छन । यिनका यी प्रत्येक क्रियाकलापको गूढ रहस्य हुन्छन् । यिनीहरु निर्वस्त्र हुनुको अर्थ यौनिकतासँग जोड्नु ठूलो भूल हो । यिनीहरुको आदर्श त ब्रम्हचर्य हो । बेलाबेलामा जुन रुपमा बर्बराउने हो, त्यसमा पनि जीवन दर्शनका कुराहरु सांकेतिक रुपमा निहित रहेका हुन्छन् । एक प्रकारले यिनीहरु बाट्य जगतका लागि तमासे हुन्छन् तर वास्तवमा यसलाई लोकाचार वा सामाजिक व्यवस्थाबाट टाढिँदै जाने प्रकृत्याका रुपमा बुझ्न सकिन्छ ।

निर्वस्त्र हुने, निर्वस्त्र भई घुमफिर गर्ने र समाजबाट टाढिने यो चलन कुनै नौलो भने होइन । यस्ता दृष्टान्तरु बौद्ध तथा जैन साहित्यमा पनि थुप्रै पाइन्छन् । बुद्धत्व प्राप्तीका लागि अनेक साधना गर्ने बेलामा श्रमण गौतम (गौतम बुद्ध, इ.पू. ५६३-४८३) पनि त्यस्तै गरी हिँडेका थिए । तपश्याका अतिरिक्त गौतम बुद्ध अचेलक, अघोरी आदि मार्गबाट पनि आफ्नो साधनाको दूरी तय गरे । तर यी चर्चा वा साधनाबाट अपेक्षित लाभ नभएपछि ध्यान साधना अपनाएका थिए र बुद्धत्व प्राप्त गरी गौतम बुद्धका नाममा प्रख्यात बने । उनीभन्दा निकै आगाडिदेखि नै प्रचलनमा रहेको यो पद्धतिको विकल्पमा बुद्धले ध्यान साधनाको कुरा गरे, ध्यान साधनाको विधि सिकाए । जीवन दर्शनका अन्य कुरा गरे । बुद्धत्व प्राप्तीपछि पनि बुद्धको थुप्रै निर्वस्त्रधारीसँग भेट र शास्त्रार्थ हुन्थ्यो । अन्य पन्थका साधुसन्ध्यासीलाई आफूतर्फ आकर्षित गरेर भिक्षु पनि बनाए । तर सबैलाई आफ्नो बाटोमा ल्याउन भने सकेनन् । यसरी निर्वस्त्र हुने सबैलाई शैव सम्प्रदायको पाशुपत नै भनेर बुझ्न पनि हुन्न । कैवल्य प्राप्तीका लागि साधनारत रहँदा जैन धर्मका महावीर वर्धमानको वस्त्र हावापानीले मक्किएर खसेको थियो र त्यस उप्रान्त उनी निर्वस्त्र नै भई हिँडेका थिए । वस्त्रको आवश्यकता नै भएन । यसलाई दिगंबर भनिन्छ । यसको सिको उनका शिष्यहरुले पनि गर्न थाले । उनीभन्दा निकैपछि मात्रै अर्को श्वेताम्बर सम्प्रदायको उदय भएको थियो । निर्वस्त्र

हुने जैन मुनिहरुको सम्प्रदाय दिगंगर र लुगा लगाउने जैन मुनिहरुको सम्प्रदाय श्वेताम्बर भयो ।

बुद्ध मध्यम मार्गमा जोड दिन्थे । तर बौद्ध दर्शनको विकास क्रममा तन्त्रमन्त्रले ठाउँ पाउन थाल्यो । र, तन्त्रयान र मन्त्रयान सम्प्रदायको विकास भयो । यस सन्दर्भमा सहजपाद नामको एक सिद्धको नाम यहाँ स्मरण हुन्छ । चौरासी सिद्धहरुमा यिनी एक हुन् । बौद्ध विहारमा भिक्षुका रुपमा जीवन व्यतीत गरिरहेका सहजपादलाई लाग्यो, यसरी हुँदैन, बेग्लै बाटो अपनाउनु पर्छ । उनी विहारबाट निस्के र तत्कालिन समाजमा तल्लो दर्जामा राखिएको, अछूत भनिने एक विधवा आइमाइसँग घरजम गरे । अधिसम्म सम्मानित जीवन विताइरहेका सहजपाद अब घृणाको पात्र बने । उनको चर्तिकलालाई समाजले पचाउन सकेन तर यो उनको एउटा साधना थियो । र, यही साधनाबाट उनी सिद्ध भए । अन्य धर्म सम्प्रदायको प्रसंग संक्षिप्त रुपमा उठाउनुको तात्पर्य निर्वस्त्र हुने साधुसन्तहरु शैववाहेक अन्य सम्प्रदायमा पनि छन् भन्नु हो ।

दर्शनशास्त्रका विद्यार्थीका लागि यी नागा बाबाहरु पनि राम्रो श्रोत व्यक्ति हुनसक्छन् । केही नांगा बाबासँग यस लेखकले पटक पटक साक्षात्कार गरेको छ । शिवरात्रीका बेला पशुपतिनाथ मन्दिर परिसरमा तमाशा र हाँसोको पात्र हुने यिनीहरु अत्यन्तै सहज, सौम्य र गम्भीर रुपमा प्रकट भएर गम्भीर जीवनदर्शनको गहन पक्षमा छलफल गर्ने गरेको पाइयो । दर्शनको गहनतालाई सहज रुपमा सरल ढंगले यसरी पनि व्यक्त गर्न सक्दा रहेछन् जुन शास्त्रीय ग्रन्थबाट प्रायः मुस्किल नै हुने गर्दछ ।

यस सम्प्रदायप्रति नकारात्मक धारणा राख्नेहरु यिनमा निर्वस्त्र देह, यौनाङ्गको प्रदर्शन, जगत हँसाइको चर्तिकला मात्रै देख्छन् । र, सभ्य समाजमा यिनीहरुमाथि नियन्त्रण वा निषेध गर्नु पर्ने विचार व्यक्त गर्दछ । नांगा बाबाहरु माथि नियन्त्रण वा निषेध गर्नुको तात्पर्य एक सम्प्रदाय अर्को सम्प्रदायप्रति असहिष्णु हुनु हो र आफूलाई केन्द्रमा राखेर अरुलाई हेर्नु हो । आफूलाई आफैँले सर्वोच्चमा राखेर अन्यलाई दमन गर्ने मानसिकताको विकास गर्नु हो । हिन्दू नै भएर पनि अर्को हिन्दू सम्प्रदायबारे गलत धारणा राख्ने, असहिष्णु हुने र निषेध गर्नेबाट गैर हिन्दूले के नै पो आशा गर्न सकिन्छ र ? वरु यसै सन्दर्भमा दार्शनिक स्तरमा वृहत छलफल तथा खण्डनमण्डन गरेर आफ्नो दृष्टिकोणलाई सिद्ध गरी आफूतिर आकर्षित गर्नु पर्दछ जुन पूर्वीय धर्मदर्शनको दार्शनिक परम्परा हो ।

निर्वस्त्र वा यौनाङ्गसँग यौनिकताको सम्बन्ध हुने पछि भन्ने अनिवार्य छैन । एउटी पोर्नस्टार महिलाले वक्षस्थल प्रदर्शन गर्नु र आमाले शिशुलाई दूध चुसाउन खोल्नुमा फरक हुन्छ । तर हेर्नेले जुन दृष्टिकोणबाट हेरिदिन्छ, सबै कुरा त्यसैमा अन्तरनिहित हुन पुग्छ । हिमाली भेकको केही समाजमा बहुपतिप्रथा छ । अन्य समाजको आँखाले हेर्दा त्यो नराम्रो हो तर त्यसलाई त्यही समाजको आँखाले हेर्दा मात्र वास्तविकता बुझ्न सकिन्छ । उक्त समाजको एक अविवाहित युवतीले यस लेखकलाई दिएको जवाफ बडो सटिक छ । उनले दिएको त्यही जवाफलाई नांगाबाबाहरुसँग पनि जोडेर निचोड निकाल्न सकिन्छ । उनले दिएको जवाफ हो– “तपाईंहरुले एकभन्दा बढी श्रीमति राख्ने गरेको सुन्दा हामीलाई पनि कस्तोकस्तो अप्ठ्यारो लाग्छ ।”

शिवरात्री पर्वका अवसरमा काठमाडौँको पशुपति वा वरिपरि देखिने नांगा बाबाहरुको सन्दर्भमा पनि यही कुरा लागू हुन्छ ।

(पहिलो पल्ट नागरिक दैनिकमा १८ फाल्गुन २०७५ मा प्रकाशित)

साम्प्रदायिक सदभावको उदाहरण : विश्वको ठूलो हिन्दु मन्दिर बनाउन

काठमाडौँ । भारतमा धार्मिक मतभेद बढ्दै गइरहेको छ । यो बीचमा एक फरक खबर आएको छ । सबै मुद्दामा धार्मिक मतभेदको बीचमा बिहार राज्यमा साम्प्रदायिक सदभावको उदाहरण दिने एउटा समाचार सार्वजनिक भएको हो ।

त्यहाँ एक मुस्लिम परिवारले विश्वको सबैभन्दा ठूलो मन्दिर निर्माणका लागि आफ्नो भार २.५ करोडको जग्गा दान दिएका छन् ।

त्यहाँ पूर्वी चम्पारणको कैथवालिा क्षेत्रमा विश्वकै सबैभन्दा ठूलो मन्दिर विराट रामायण मन्दिर निर्माण भइरहेको छ । सोमबार पत्रकारहरूसँग कुरा गर्दै पटनाको महावीर मन्दिर ट्रस्टका प्रमुख आचार्य किशोरले सो जानकारी दिनुभयो । इशितयाक अहमद खानले यो जग्गा दान गर्ने निर्णय गरेको उहाँले बताउनुभयो । इशितयाक पूर्वी चम्पारणका हुन्, उनको गुवाहाटीमा व्यापार छ ।

इशितयाकले हालै मन्दिरलाई जग्गा दान गर्ने सबै औपचारिकता पूरा गरेका छन् । पूर्व चम्पारणको उप-डिभिजन केशरियाको रजिष्ट्रार कार्यालयमा यी औपचारिकताहरु पूरा भएको पूर्व आईपीएस अधिकारी कुणालले बताउनुभयो ।

आचार्यले इशितयाक खानको परिवारले दिएको यो जग्गा सामाजिक सदभाव र भाइचाराको उत्कृष्ट उदाहरण भएको जानकारी गराउनुभयो । उहाँका अनुसार यो सुनौलो परियोजना मुस्लिमहरुको सहयोग बिना पूरा हुन गाह्रो थियो । मन्दिर निर्माणका लागि महावीर मन्दिर ट्रष्टले हालसम्म १२५ एकड जग्गा अधिग्रहण गरिसकेको छ ।

ट्रस्टले छिट्टै थप २५ एकड जग्गा प्राप्त गर्नेछ । विराट रामायण मन्दिर विश्व प्रसिद्ध र १२ औं शताब्दीको अङ्गकोरवाट मन्दिर भन्दा अग्लो हुनेछ ।

अङ्गोरावाट मन्दिरको उचाइ २१५ मिटर छ । पूर्वी चम्पारणको कम्प्लेक्समा अग्ला चुचुरासहित १८ वटा मन्दिर हुनेछन्, यसको शिव मन्दिरमा विश्वकै सबैभन्दा ठूलो शिवलिङ्ग हुनेछ । यस मन्दिरको लागत भार करिब ५०० करोड रुपैयाँ लाग्ने छ ।

चिया पिपपछि चिया-कप समेत खान मिल्ने, छ निक्कै

काठमाडौं । सामान्यतया मानिसहरूले चिया पिउने र त्यसपछि कप वा डिस्पोजेबल गिलास छोड्छन् । चिया पसलेलाईपनि चिया कप माभन वा डिस्पोजेबल गिलास थन्क्याउन गाह्रो पर्छ । हो, तपाईंले यो सही पढ्नुभयो, तपाईंलाई यो खाने कप शहडोलको चिया पसलमा पाइन्छ । जहाँ तपाईंले पहिले चियाको चुस्की लिन सक्नुहुन्छ र त्यसपछि तपाईं एकदम आरामले कप खान सक्नुहुन्छ। सुन्दा अचम्म लाग्न सक्छ, तर जिल्ला सदरमुकाम शहडोलको मोडेल रोडको छेउमा बनेको चिया पसल यसरी खाने चिया कपका कारण चर्चामा छ । वास्तवमा यो एक प्रकारको स्टार्टअप हो जुन दुई युवा साथी रिकु अरोरा र पियुष कुशवाहाले सुरु गरेका हुन् । दुवै साथी सँगै पढेका र सहडोलका बासिन्दा हुन् । जनतालाई चिया दिने कप गिलास, सिरेमिक वा प्लाष्टिकको होइन । बिस्कुट वेफरको हो । यही कारणले उनीहरूको पसलमा चिया पिपपछि त्यो चिया कप खाजाको रुपमा खान सकिन्छ । स्पेशल चिया पिउन मन पराउने मानिसहरूका लागि यहाँ विशेष चिया पिउन पाइन्छ । चिया पिउनकै लागि मानिसहरु आउँछन् । यस विशेष चिया कपसहितको मूल्य २० रुपैयाँ छ। यो कप वेफरको रूपमा प्रख्यात भएपछि मानिसहरूले चियासँगै खानेकुरा पनि पाउँछन् र यसले खाजा पूरा गर्छ ।

यही गुणका कारण यो नयाँ कन्सेप्टलाई जनताले रुचाइरहेका छन् । शहडोलका दुई युवाले ‘चिया पिउ, कप खाऊ’ भन्ने अनौठो कन्सेप्ट सुरु गरेका छन्, जुन अहिले सामाजिक सञ्जालमा पनि भाइरल भइरहेका छन् । सामाजिक सञ्जालमार्फत यस पसलको बारेमा थाहा पाएपछि पसल पत्ता लगाएर मानिसहरु त्यहाँ पुगेका छन् । पहिले चिया पिपपछि डिस्पोजेबल फाल्ने गरेको यहाँ आउने मानिसहरुको भनाई थियो ।

त्यसपछि फोहोर फैलिन्थ्यो तर यी वेफर्स पछि न त फोहोर नै फैलिन्छ न प्रदूषण । किनभने मानिसहरूले तिनीहरूलाई फाल्नुको सट्टा खाने गर्छन्। यो स्टार्टअप सुरु गरेका दुई साथीका अनुसार उनीहरु चियाको स्वाद आफैँ बनाउँछन् । जसका कारण उनीहरूको चिया विशेष हुन्छ । अहिले जनताबाट पनि राम्रो प्रतिक्रिया पाइरहेको छ । यहाँ मानिसहरु परिवारसहित आउने गर्छन् र चिया पिउन रुचाउँछन् ।

स्थानीय.....

कांग्रेस केन्द्रीय समिति बैठकमा पनि गाउँ-गाउँमा कांग्रेसको अवस्थाबारे वस्तुगत रूपमा विवरण पेश भइरहेका छन् ।

स्थानीय चुनाव केन्द्रित अभियानका लागि गाउँ पुगेका केन्द्रीय सदस्यहरूले त्यहाँ ०७४ को चुनावमा कांग्रेसको अवस्था र अहिलेको अवस्थाबारे समेटेर विवरण ल्याएका छन् । उनीहरूले जारी केन्द्रीय समितिमा तथ्यांकगत रूपमा कांग्रेसका अवस्थाबारे जानकारी गराएका छन् । कतै एकलै चुनाव जित्न सकिने त कतै जित्नका लागि अरू दलसँग सहयोग लिनुपर्ने वितरण आएका छन् । गाउँ पुगेर फर्केका अधिकांश केन्द्रीय सदस्यहरू गठबन्धन गर्ने पक्षमा देखिएका छन् तर गठबन्धन गर्ने दलहरूसँग ’धोका नदिने गरी प्रतिवद्धता गर्न लगाउनुपर्ने’ उनीहरूको सुभाव छ ।

०७४ मा भरतपुर महानगरमा माओवादीकी नेता रेणु दाहाललाई कांग्रेसले भोट दिएको तर संघीय र प्रदेश चुनावमा माओवादीले एमालेसँग वाम एकता गढै चुनावमा जानुलाई कांग्रेसले ’धोका’ का रूपमा लिएको छ ।

साथै कमल थापासँग गठबन्धन गरे पनि भ्फापामा राप्रपाले कृष्ण सिटौलालाई भोट नदिएकोले अब हुने गठबन्धनमा यस्तो दोहोरिन नहुनेमा नेतृत्व सचेत रहनु पर्ने केन्द्रीय नेताहरूले सुभाव दिएका छन् ।

साथै केन्द्रीय सदस्यहरूले गठबन्धन गर्ने अधिकार स्थानीय तर्हलाई नै दिनुपर्ने बताएका छन् । केन्द्रीय सदस्य योगेन्द्र चौधरीले स्थानीय चुनावमा गठबन्धन गर्ने हो भने निर्णय गर्ने अधिकार स्थानीय पार्टी समितिलाई दिनुपर्ने बताए ।केन्द्रीय समिति बैठकमा उनले, ’केन्द्रबाट गठबन्धनको निर्णय गर्नुभन्दा पनि जिल्ला र स्थानीय तहका पार्टी संरचनालाई नै निर्णय गर्न दिनु राम्रो र विधानअनुसार पनि हुन्छ ।’

कांग्रेसका नेता रामचन्द्र पौडेलका अनुसार सत्तारूढ पाँच दलीय गठबन्धनलाई सँगसँगै लिएर जानुपर्ने अवस्थामा कांग्रेस छ । ’पाँच दलीय गठबन्धन चुनावसम्मै लैजानुपर्ने अवस्था छ,’ सानेपामा पत्रकारहरूसँग उनले भने, ’केन्द्रीय समितिले गठबन्धनबारे नीतिगत निर्णय गर्ला। कहाँ, को उठ्ने भन्नेबारे पछि नै निर्णय हुन्छ ।’

’गठबन्धन गरेर नै कांग्रेसले प्रधानमन्त्री र मुख्यमन्त्री तथा राष्ट्रिय सभा सदस्य जितेको छ,’ सानेपामा पत्रकारहरूसँग उनले भनिन्, ’चुनावसम्म गठबन्धनलाई लैजाने हो भने पार्टीलाई नै फाइदा हुने देख्छु ।’

केन्द्रीय समिति बैठकमा शेखर कोइराला पक्षका नेताहरूले भने गठबन्धन गर्न नहुने धारणा राखेका छन् । केन्द्रीय सदस्य प्रतिमा गौतमले गठबन्धन गढै जाने हो भने,

’कांग्रेसको जिन नै क्रमशः नष्ट हुँदै जाने’ दावी गरेकी थिइन् ।

’अरूको हातखुट्टा समाएर जाने हो भने कांग्रेस कमजोर शक्तिका रूपमा रहन सक्छ,’ उनले भनिन्, ’बरू पार्टीभित्रकै आन्तरिक एकता बलियो बनाउनेतर्फ सोचौं ।’

कांग्रेसका प्रवक्ता महतले भने पार्टीलाई फाइदा पुग्ने गरी केन्द्रीय समितिले चुनावी तालमेलको ढाँचा बनाउने बताए । ’के गर्दा पार्टीले बढीभन्दा बढी सिट जित्छ, त्यो मोडलअनुसार जाने हो,’ सानेपामा पत्रकारहरूसँग उनले भने, ’केन्द्रबाट यसो गर्नुपर्छ भनेर निर्णय लादने भन्ने कुरा हुन्न, केन्द्रीय समितिमा छलफल गरेर मोडल बनाउँछौं ।’

’कतिपय ठाउँमा एकलै जितिन्छ भन्ने छ भने कतिपय ठाउँमा मिलेर जानुपर्ने हुन सक्छ,’ उनले भने, ’गठबन्धन गरेरै जानुपर्छ भन्ने केन्द्रीय प्रतिनिधिहरूको मत छ । प्रवक्ता महतका अनुसार पार्टीले धेरै सिट जित्ने मोडल अपाउने तयारी छ ।

’बढीभन्दा बढी सफलता हासिल गर्ने हो । कस्तोखाले ढाँचामा जाने भन्ने निर्क्यौल केन्द्रीय समितिबाट आउँछ,’ उनले भने, ’आवश्यकताको सिद्धान्तका आधारमा गठबन्धनमा जाने हो । यो रणनीतिक विषय हो । के गर्दा पार्टीलाई फाइदा हुन्छ, त्यही मापदण्ड तय गरिन्छ ।’

उनले गठबन्धनमा जानेबारे पार्टीभित्र छलफल भए पनि ठूलो विवाद नभएको बताए । ’केन्द्रीय प्रतिनिधिले जिल्लामा जे देख्नुभयो त्यो यथार्थ विवरण पेश गर्नुभएको छ। उहाँहरूले कतै एकलै जानुपर्ने त कतै मिलेर जानुपर्छ भन्ने खालका सुभाव पनि दिनुभएको छ,’ उनले भने, ’समझदारीको ढाँचा कस्तो हुने, त्यसको सैद्धान्तिक ढाँचा सबैको सहमतिबाट निर्धारण गरिन्छ ।’

प्रधानमन्त्रीसमेत रहेका सभापति शेरबहादुर देउवा पनि गठबन्धनलाई कायमै राखेर चुनावमा जानेमा छन्। उनले गठबन्धनका दलहरूलाई उचित स्थान दिइने बताउँदै आएका छन् । कांग्रेसले आफूले यसअघि जितेका सिट सुरक्षित राखेर नेकपा एमालेले जितेका स्थानीय तहका सिटमा गठबन्धनबाट साझा उम्मेदवार बनाउने गरी छलफल अगाडि बढाएको छ ।

स्वास्थ्य मन्त्री.....

अवस्था, अहिलेको अवस्था, विमा सेवा बन्द हुँदाको अवस्था, यहाँबाट दिने सेवा लगायतकाबारेमा मन्त्री खतिवडा र खापुडलाई जानकारी गराएको थियो ।

नगरपालिकाले सञ्चालन गरेका अस्पताल मध्ये १०२ शययामा सञ्चालित एक मात्र अस्पतालको रुपमा रहेको यो अस्पतालमा स्वास्थ्य विमा सेवा बन्द भएपछि स्थानीयले पाउँदै आएको सेवा पाउँन भक्तपुर अस्पताल पुग्नु पर्ने बाध्यता भएको छ ।

अनुगमनका क्रममा मन्त्री खतिवडालाई नगर प्रमुख श्रेष्ठले कोभिड महामारीमा टेकु अस्पताल पछि पहिलो पटक पिसिआर ल्याब सञ्चालन गर्ने, अक्सिजन प्लान्ट स्थापना गर्ने र विरामीलाई सबै सेवा उपलब्ध गराएको बताउँदै यस अस्पताललाई ३०० शययामा विस्तार गर्ने प्रक्रिया अगाडि बढाउको बताउनु भयो ।

अस्पतालमा एमआरआई, मुटुको क्याथ ल्याब लगायतका अत्यावश्यक सेवाहरु सञ्चालनको तयारीमा रहेको जानकारी दिदै उहाँले कोइकाले शय्या विस्तारका लागि भवन निर्माण गर्न सहयोग गर्ने भएको जानकारी दिनु भयो । दैनिक १००० जनालाई स्वास्थ्य विमामार्फत मध्यपुरथिमिका बासिन्दासहित काठमाडौँ उपत्यका, काभ्रेपलाञ्चोक, सिन्धुपाल्चोक, सिन्धुलीलगायतका विरामीलाई सेवा दिदै आएको बताउँदै उहाँले विमा सेवा बन्द हुँदा समस्या परेकाले उक्त सेवा सूचारु गरिदिन आग्रह गर्नु भयो ।

नेपाल भाषा.....

र नगरपालिका प्रमुख - उपप्रमुखलाई सम्मान गरेका थिए ।

सम्मानित भएपछि प्रमुख शाक्यले नेपालभाषा पाठ्यक्रम लागू गर्न मेयरको मात्रै नभइ उपप्रमुखदेखि सबै वडा जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरुको पनि उत्तिकै भूमिका रहेको बताए ।

शाक्यले पाठ्यक्रम लागू भएको तर अझै गर्न पनि धेरै काम बाँकी रहेको बताए । उनले भने,‘हामी अझै सफल भएका छैनौं । हामी सबै मिलेर अझै यसलाई सफल बनाउनपर्छ । राज्य धर्म हाम्रो हो । संविधान अनुसार काम हामीले गरेको हो। त्यसैले कोही रिसाउनुपर्दैन ।’

ललितपुर महानगरका प्रमुख महर्जनले पनि आफूहरुले संविधान अनुसार स्थानीय पाठ्यक्रम लागू गरेको बताए । ललितपुर महानगरमा हाल कक्षा ३ सम्म पाठ्यक्रम लागू भएको जानकारी दिँदै उनले कक्षा १२ सम्म नेपालभाषा पाठ्यक्राको पढाइ हुनुपर्ने उनले बताए ।

यस्तै, कीर्तिपुर नगरपालिकाका मेयर रमेश स्थापितले स्थानीय पाठ्यक्रम लागू भएपछि नगरवासीहरु खुशी भएको बताए ।

’नेवारसँगै गैरनेवारहरु पनि खुशी छन । गैर नेवार समुदायका मानिसहरु आफ्ना छोरा छोरीले एउटा थप भाषा सिक्ने अवसर पाएर भनेर भनिरहेका छन्। यसमा सबैको साथ छ,’ कीर्तिपुर नगरका प्रमुखले भने ।

यस्तै, कीर्तिपुर नगरपालिकाकी उपप्रमुख सरस्वती खड्का रिजालले नेपालभाषा सबैले सिक्न पर्ने बताइन् । कार्यक्रमको सुरुवातमा नेपालभाषामा नै सम्बोधन गरेकी उनले आफूलाई पनि सुरुमा गाह्रो भएको तर अहिले नेपालभाषा बुझ्न सक्ने र बोल्ने प्रयासमा रहेको बताइन ।

सो अवसरमा सहभागी वक्ताहरुले काठमाडौँ, भक्तपुर र ललितपुरमा आउने पर्यटकलाई कीर्तिपुर तान्न नसकिएको

भन्दै कीर्तिपुरलाई पर्यटकीय क्षेत्र बनाउन ’मार्केटिङ’ र ‘ब्रान्डिङ’को आवश्यकता रहेको बताएका थिए । अब कीर्तिपुर नेवार परिकारहरुको रेष्टुराँ हब भएको भन्दै उनीहरुले कीर्तिपुरका सांस्कृतिक सम्पदा र त्यहाँ एडभेन्चर टुरिजमको सम्भावनाको प्रचारप्रसार हुनुपर्ने बताएका थिए ।

विस्का जात्रा.....

नगरवासीहरुलाई आवश्यक सुरक्षा मापदण्ड अपनाई सुरक्षित रहन प्रचारप्रसार गर्ने, विस्का जात्रासम्बन्धी सम्पूर्ण पूजा र जात्रा समयमै सुरु र सम्पन्न गर्न आवश्यक तयारीको लागि गुठी संस्थान कार्यालय भक्तपुरलाई जिम्मा दिने र जात्रासँग सम्बन्धित पूजा र आवश्यक तयारीको लागि भैल नाय, जात्रा व्यवस्थापन समिति र सम्बन्धित वडा कार्यालयहरुलाई आवश्यक जिम्मेवारी दिनेलगायतका निर्णयहरु भएको नगरपालिकाकी प्रेस संयोजक कीर्तिका प्रजापतिले जनाएकी छन् ।

त्यस्तै विस्का जात्रा सञ्चालन हुने नगरका सम्पूर्ण क्षेत्रहरुमा तार, केबल र फाइबर नेटका केबुलहरु व्यवस्था गर्न र अन्य आवश्यक कार्यको लागि यथाशीघ्र स्थलगत अवलोकन गरी आवश्यक व्यवस्था गर्ने र यथाशिघ्र जात्रासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरुको बैठक बस्ने निर्णय समेत उक्त बैठकबाट भएको प्रजापतिको भनाइ छ ।

बैठकमा भक्तपुर जिल्लाकी प्रजिअ रुद्रादेवी शर्माले विगतका कमीकमजोरीबाट शिक्षा लिई शान्तिपूर्ण रुपमा जात्रा सम्पन्न गर्न गुठी संस्थानले ध्यान दिनुपर्ने र तोकिएको समय अघि सबैले आ-आफ्नो जिम्मेवारीअनुसारको काम सम्पन्न गर्नपर्ने आवश्यकता औल्याइन ।

उ त 5 अवसरमा भक्तपुर प्रहरी प्रमुख रहेका एसपी शिवकुमार श्रेष्ठले शान्तिसुरक्षामा थप सतर्कता अपनाई प्रहरी फोर्स परिचालन गर्ने प्रतिवद्धता प्रकट गरे । त्यसैगरी नगरपालिकाकी उपप्रमुख रजनी जोशी, वडाध्यक्ष कुमार चवाल र प्रेमगोपाल कर्माचार्य, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कृष्ण गिरी, जात्रासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरु लगायतले विस्का जात्रा भव्य,सभ्य शान्तिपूर्ण र मर्यादित तरिकाले सम्पन्न गर्न आ-आफ्नो धारणा व्यक्त गरेका थिए ।

प्रत्येक नयाँ वर्षमा भक्तपुरमा मनाइने विस्का जात्रा आठ दिन नौ रात सम्म मनाइन्छ । जात्राको मुख्य आकर्षण भनेको काठैकाठले बनेको तीन तले भैरवनाथको रथ एक आपसमा तान्नु हो । उक्त रथ काष्ठकलाको एउटा उत्कृष्ट नमुना पनि मानिन्छ । काठबाट बनेका पांग्रामाथि उक्त रथलाई अगाडि पछाडि गरि आठ वटा मोटा-मोटा डोरीले तानेर गन्तव्य सम्म पुऱ्याउनु विस्का जात्राको आकर्षण रहँदै आएको छ ।

भक्तपुरमा.....

प्रशोधन केन्द्र निर्माण कार्यको सुरु गरिएको छ । काठमाडौँ उपत्यका खानेपानी लिमिटेड आयोजना कार्यान्वयन निर्देशनालय, काठमाडौँ उपत्यका फोहर पानी व्यवस्थापन आयोजना र भक्तपुर नगरपालिका-७ को संयोजनमा उक्त निर्माण कार्य सुरु गरिएको हो ।

प्रशोधन केन्द्र निर्माणको भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले आइतबार उद्घाटन गरेका हुन् । आयोजनाका टोली उपप्रमुख प्रेम श्रेष्ठले प्रशोधन केन्द्रको क्षमता १० लाख लिटर प्रतिदिन र ११.५७ लिटर प्रति सेकेन्ड रहेको बताए ।

हनुमानघाट क्षेत्रमा नदीको जलस्तर उकास्न र वातावरणीय अवस्था सुधार्न नदीको तीन स्थानमा होचो बाँधसमेत निर्माण गरिने उनले बताए । उनले प्रशोधन केन्द्रको निर्माण ६ मार्च २०२२ बाट सुरु भई १५ महिनामा निर्माण सम्पन्न गरी निर्माण कम्पनीले नै पाँच वर्ष सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार गर्ने बताए ।

आयोजना प्रमुख चन्द्रकुमार श्रेष्ठले एक एमएलडी क्षमता भएको फोहर पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माण गरिने र प्रशोधन केन्द्र एमवीवीआर प्रविधिबाट सञ्चालन गरिने जानकारी गराए । उनले अनुमानघाटस्थित केन्द्रको आधुनिकीकरण तथा क्षमता अभिवृद्धि गर्न यो आयोजना प्रस्ताव गरिएको बताए ।

कार्यक्रममा नगर प्रमुख

अध्यक्ष बिजुक्छेंद्वारा ८० लाख अनुदान वितरण

भक्तपुर । भक्तपुर नगरभित्र परम्परागत शैलीमा घर निर्माण गर्ने नगरवासीहरुलाई मोहडामा प्रयोग भएको काठ, ईटा र भिँगटीको अनुदान वितरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ । कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि रहेका नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान विजुक्छें, २६ जनालाई अनुदान वितरण गरेका हुन् । अनुदान कूल ७९ लाख ८३ हजार ९२५ रुपैया रहेको नगरपालिकाले जनाएको छ ।

कार्यक्रमलाई सम्बोधन गदै प्रमुख अतिथि अध्यक्ष विजुक्छेंले नगरभित्र परम्परागत शैलीमा घर निर्माण गर्ने अभियान नै सञ्चालन गर्नुपर्ने आवश्यकता औल्याउँदै आधुनिक शैलीका घर निर्माणले देश परनिर्भरतातर्फ उन्मूख हुँदै गएको उल्लेख गरेका छन् ।

पुराना घरको संरचनाहरुमा प्राविधिक र वैज्ञानिक आधार रहेको बताउँदै उनले परम्परागत, स्थानीय सामग्री तथा सीपको प्रयोग गरी पुरानै शैली र संरचनामा घर निर्माण गर्नेलाई नगरपालिकाले प्रोत्साहित गर्नुपर्ने प्रष्ट पारे ।

मूर्त र अमूर्त सम्पदाहरुको संरक्षण सबैको जिम्मेवारी भएकोमा जोड दिदै अध्यक्ष विजुक्छेंले पुराना पुस्ताको अनुभव नयाँ पुस्ता(लाई पुस्तान्तरण गदै नगरको कला संस्कृति, सम्पदा संरक्षण लग(ायत समग्र विकासमा अगाडि बढ्न नगरवासी र नगरपालिकाले हातेमालो गर्नुपर्ने बताए ।

कार्यक्रमका सभापति एवं भक्तपुर नगरपालिकाका प्रमुख सुनिल प्रजापतिले भक्तपुर नगर क्षेत्रमा परम्परागत शैलीको घर तथा भवन निर्माण गर्न मोहडा तर्फ प्रयोग हुने काठ, ईटा र भिँगटी खरिदको लागि भक्तपुर नगरपालिकाले लागेको खर्चमा ३५ प्रतिशत अनुदान वितरण गदै आएको जानकारी गराए । उनले नेमकिपाका अध्यक्ष विजुक्छेंद्वारा लिखित “१०० वर्ष पछिको भक्तपुर”मा उल्लेख भए अनुसार १०० वर्ष पछिको भक्तपुरको परिकल्पना अनुरूप भक्तपुर नगरपालिकाले पुराना शैलीका घर निर्माणमा अनुदान दिदै नगर प्रवेश गर्ने ७ वटा पुलहरु निर्माण गरिरहेको र युवाहरुलाई भाषा प्रशिक्षण लगायतका कार्यल(ाई जोड दिइरहेको बताए ।

विभिन्न नगरपालिकाबाट अवलोकन भ्रमणका क्रममा भक्तपुर आउने जनप्रतिनिधिहरुले भनपाले शिक्षा, स्वास्थ्य र सम्पदा संरक्ष(णमा गरिरहेको कार्यलाई अनुकरणीय रहेको र आ-आफ्नो स्थानीय तहमा लागू गर्ने विचार व्यक्त गरेको स्मरण गर्नुहुँदै प्रमुख प्रज(ापतिले भनपा देशभरकै स्थानीय तहहरुका लागि नमूनाको रुपमा अगाडि बढिरहेको दावी समेत गरे ।

प्रजापतिले स्थानीय तहको निर्वाचनमा भक्तपुरको घोषणापत्रमा दुईवटा पोखरी पुनः सञ्चालन गर्ने उल्लेख गरेको बताउँदै हनुमानघाट फोहर पानी प्रशोधन केन्द्र निर्माणपछि हनुमन्ते खोला

पनौतीमा.....

पाइँदैन । त्यस्तै विजोरमुखी भ्याल राख्नुपर्नेछ । निश्चित उचाइमा बनाउनुपर्ने, भिँगटी हाल्नुपर्ने, छानालाई कौसीका रूपमा विकास गर्न नपाइने, एकतिहाइ मात्र कौसी राख्न पाइने, सटर राख्न नपाइने लगायत मापदण्ड पनि छन् ।

आधुनिक घरको तुलनामा मौलिक शैलीका घर बनाउन त्यति सजिलो छैन । आधुनिक घर बनाउनुभन्दा सम्पदामैत्री घर बनाउन अहिलेको समयमा महँगो पर्छ । ईँटाको स्तर, अधिकतम काठको प्रयोग, भिँगटीहरू व्यवस्थापन गर्ने गाह्रो हुन्छ । त्यही भएकाले स्थानीयलाई आर्थिक भार नपरोस् भन्न सहयोग गरिएको पनौती मेयर भीम न्यौपानले जानकारी दिए ।

उनका अनुसार सहयोग रकम पाउन सार्वजनिक बाटो, चोक र गल्लीतर्फ घरको मोहडा फर्किएको हुनुपर्नेछ । ’संरक्षित क्षेत्रभित्र अन्य संरचना बनाउन मिल्दैन । मौलिक घर बनाउन स्थानीयलाई मात्रै समस्या पर्छ,’ उनले भने, ’मौलिक शैलीमा नै घर बन्नु र सम्पदा क्षेत्रलाई असर पनि नपरोस् भनेर नगरपालिकाले प्रोत्साहन रकम दिएको हो ।’ सहयोगबाट पनौती नगरपालिका वडा नं ७ मा पर्ने पुरानो पनौतीका स्थानीय लाभान्वित हुनेछन् ।

